

Festival umení Konfrontácie 2021

Zuzana Hubinská, Ivana Lacková,
Dominika Sondorová

V dňoch 22. až 26. novembra 2021 sa uskutočnil už 18. ročník festivalu umení s medzinárodnou účasťou – Konfrontácie 2021. Aj napriek nepriaznivej epidemickej situácii ožili priestory nitrianskej Synagógy a Pavilónu hudby v Nitre umením renomovaných slovenských i zahraničných interpretov. S festivalom je už tradične spätá výstava súčasného slovenského výtvarného umenia. Pod názvom *Hladiny/Levels* v tomto roku na nej svoje diela predstavil Marko Vrzgula, ktorého pôvodne kresliarske skice sa dostávajú na povrch veľkých plátien. Vernisáž výstavy sa pod kuratelou doc. PhDr. Adriany Réckej, PhD. uskutočnila v deň otvorenia festivalu – v pondelok 22. novembra o 18.00 hod. Cyklus obrazov *Hladiny*, ktorý gestami i farebnosťou konvenoval s bohatou a zvukovo farebnou hudobnou dramaturgiou 18. ročníka festivalu, mal byť záujemcom o výtvarné umenie pôvodne dostupný až do 17. decembra 2021, avšak v dôsledku opatrení v súvislosti s vývojom epidemickej situácie na Slovensku sa brány nitrianskej Synagógy zavreli už vo štvrtok 25. novembra 2021, a tak obrazy osireli. Zostáva len dúfať, že s touto tvorbou Marka Vrzgulu sme sa nestretli posledný raz a že priaznivci jeho maliarskeho umenia sa ňou budú môcť kochať v inom prostredí a v inom čase...

Počas festivalu odznelo päť večerných koncertov, ktoré boli súčasne online streamované a odvysielané v programe Západoslovenskej televízie.

Pondelok 22. november / 18.00 h

Osemnásť ročník festivalu umení Konfrontácie otvorilo unikátne hudobné zoskupenie **Czech Slovak Cello Quartet**, ktoré vzniklo v roku 2018 pri príležitosti 100. výročia založenia Československej republiky. Jeho členovia **Jiří Hanousek** (CZ), **Aleš Kaspřík** (CZ), **Eugen Prochác** (SK) a **Ján Slávik** (SK) sú významnými osobnosťami violončelovej hry v oboch krajinách. Venujú sa nielen umeleckej a koncertnej činnosti, ale sú tiež zameranými pedagógmi violončelovej hry. Jiří Hanousek je laureátom Pražskej jari, sólovým violončelistom Ostravskej filharmónie a pedagógom Ostravskej univerzity. Aleš Kaspřík je dlhoročným a zakladajúcim členom Wihanovho kvarteta, víťazom súťaží

Obr. 1: Czech Slovak Cello Quartet, 22. 11. 2021

v Prahe, Londýne a v Trapani. Eugen Prochác sa stal absolútnym víťazom Interpretačnej súťaže Slovenska a víťazom medzinárodnej súťaže Premio Valentino Bucchi v Ríme. Ján Slávik je sólovým violončelistom Slovenskej filharmónie, členom Moyzesovho kvarteta, laureátom súťaže v Eviane a pedagógom VŠMU. Všetci členovia kvarteta sú tiež známi z umeleckej spolupráce s elitnými orchestrami a v neposlednom rade sú vybavení dávkou talentu a umeleckých ambícií. Preto títo renomovaní sólisti s dlhoročnými skúsenosťami spojili svoje sily a vytvorili originálny súbor štyroch violončiel s ambíciou dlhodobého pravidelného účinkovania.

Kvarteto má na svojom konte viaceré úspechy. V roku 2018 sa zúčastnilo slovenského festivalu Peknej hudby v Banskej Štiavnici a na slovenskom festivale umenia Hudba Trnave, kde zaznamenalo zaslúžený obdiv za svoje interpretačné umenie. V roku 2020 bolo Czech Slovak Cello Quartet nominované na Cenu „Jantar“ v oblasti vážnej hudby. V tom istom roku hudobníci nahrali a pokrstili svoj prvý hudobný album s názvom *Music For Cello Quartet*, na ktorom sa nachádzajú skladby pre violončelové kvarteto od P. Šimaia, I. Zeljenku, J. Kolkoviča, R. Haasa a M. Krajčího. V roku 2020 bolo Czech Slovak Cello Quartet nominované na cenu Radio Head Awards za najlepšiu nahrávku klasickej hudby na Slovensku.

Na otváracom koncerte v podaní súboru Czech Slovak Cello Quartet zazneli nasledujúce skladby: Pavol Šimai (1930) *Tack* (Vďaka), Georg Eduard Goltermann (1824 – 1898) *Serenade*, David Popper (1843 – 1913) *Polonaise de Concert*, Ilja Zeljenka (1932 – 2007) *Musica Slovaca*, Roman Haas (1980) *Violončelové kvarteto č. 1 Vyšehradské*.

Hudobnú časť festivalu otvorila prostá, krátka skladbička Pavla Šimaia *Tack*, ktorá vznikla z jednoduchého nápadu periodickej melódie nepárneho metra, ako svojho času poznamenal skladateľ. K tejto jednoduchej melódii skladateľ dokomponoval „cantus firmus“ na spôsob barokových organových chorálových predohier, pričom kontrast oboch zložiek zdôraznil odlišnou artikuláciou violončelovej hry – pizzcato

kontra kantiléna v hre so sláčikovými nástrojmi. Nasledujúca *Serenáda* Georga Eduarda Goltermanna, nemeckého romantického skladateľa a vynikajúceho violončelistu, predstavuje typicky romantickú kompozíciu s nutnou dávkou sentimentu, no i s pozoruhodnou melodikou a prirodzenou violončelovou technikou, ktoré boli autorovi také blízke a ktoré violončelisti dodnes pozitívne oceňujú. Azda toto je ten dôvod, pre ktorý jeho diela pre violončelo (na rozdiel od inej tvorby) stále ožívajú na koncertných pódiumoch. Podobne ako k tvorbe G. E. Goltermanna sa kritika stavala aj k tvorbe jeho žiaka – Davida Poppera, ktorý bol verejnosti svojej doby známy najmä ako famózný violončelista s krásnym spevným tónom, technickou dokonalosťou, a predovšetkým umením hry vysokých tónov. Skladby D. Poppera, ktoré venoval svojmu obľúbenému nástroju, sa vyznačujú neobyčajnou technickou náročnosťou, ale i výrazovou a melodickou pôsobivosťou. Takou nesporne je aj jeho *Polonaise de Concert*, ktorá zaznela v pôsobivej interpretácii súboru Czech Slovak Cello Quartet. Milovníkov hudby Ilju Zeljenku nepochybne potešilo jeho azda najznámejšie dielo *Musica Slovaca*, v ktorom sa snúbi hravosť rytmu s inšpiráciami slovenského folklóru. Invenčná a interpretačne vďačná skladba s typicky zeljenkovskou poetikou zaznieva z koncertných pódíí vo viacerých autorských spracovaniach. Verzia pre violončelové kvarteto pochádza z roku 2003 a Czech Slovak Cello Quartet sa jej zhostil s interpretačným nadhľadom a radosťou, prýštiacou z porozumenia a vzájomného muzicírovania. Záverečné *Vyšehradské kvarteto č. 1* českého súčasného skladateľa Romana Haasa vzniklo pri príležitosti predsedníctva Slovenskej republiky v čele V4 počas rokov 2014 – 2015. Ide o svojrázny variačný cyklus zložený zo štyroch častí, v ktorých sa skladateľ nechal inšpirovať tvorbou skladateľov, prináležiacich do V4 – F. Chopinom, B. Bartókom, A. Dvořákom a v prípade Slovenska melódiou slovenskej hymny *Nad Tatrou sa blýska*. Dokonalá súhra, zvuková farebnosť a vyváženosť nástrojov či spevná kantiléna umocnili zážitok z tejto hudobnej hádanky pre poslucháčov. Komorný súbor Czech Slovak Cello Quartet si svojím výkonom získal publikum, ktoré si vyžiadalo prídavok – *Sarabandu zo Suity pre sólové violončelo* od J. S. Bacha v úprave pre štyri violončelá. Československé hudobné teleso zložené zo štyroch violončiel nepochybne prinieslo do diania festivalu závan spontáneho a tvorivého muzikantstva. Zreteľná artikulácia, „čitateľné“ kontúry každého hráča, komplexný zvuk, citlivá vzájomná komunikácia, kultivovaný temperament, osobitá schopnosť presnej definície fráz – tak možno charakterizovať prvý festivalový koncert v podaní Czech Slovak Cello Quartet.

Utorok 23. november / 18.00 h

Počas druhého koncertu sa predstavil **Karol Kompas**, ambiciózny slovenský gitarista a skladateľ. Gitare sa začal venovať už počas štúdia na Konzervatóriu v Žiline, pokračoval na VŠMU v Bratislave a doktorandské štúdium úspešne ukončil na Katedre hudby UKF v Nitre. V rokoch 2000 – 2001 absolvoval ročný študijný pobyt v Poľsku na Hudobnej Akadémii v Katowiciach, kde študoval gitaru u Aliny Gruszky a Wandy Palacz. Vo svojej umeleckej kariére absolvoval množstvo majstrovských kurzov, zúčastnil sa na domácich a zahraničných súťažiach, vystupoval na rôznych festivaloch (*Wetterfest* vo Viedni, *Samba Syndrom* v Berlíne, *Festival Muzyka i wino* v Zielonej Góre v Poľsku a d.). Ako sólový i komorný hráč spolupracoval s viacerými slovenskými aj zahraničnými hudobnými zoskupeniami. Je zakladateľom súborov *Mertz Guitar Duo* (s Vladimírom Ondrejčákom, zal. 2009) a *PiaTango Project* (zal. 2017) – súboru

zameraného na argentínske Tango Nuevo a na tvorbu Astora Piazzollu, s ktorým v roku 2019 absolvoval sériu koncertov s názvom *Príbehy argentínskeho tanga*. Popri klasickej hudbe, kde v slovenskej alebo svetovej premiére uviedol niekoľko diel slovenských autorov (P. Krška, J. Iršai, A. Döme), sa aktívne prezentuje aj v oblasti pop-rocku, jazzu, improvizácie a komponovania.

V rámci druhého koncertného dňa 18. ročníka festivalu umení Konfrontácie sa Karol Kompas predstavil s programom *Päť storočí gitary na Slovensku*, ktorý obsahoval sólovú gitarovú a lutnovú hudbu z obdobia 16. až 21. storočia. V úvode koncertu Karol Kompas predstavil pôvodne lutnové skladby nemeckého renesančného skladateľa Hansa Neusiedlera (1508 – 1563). Doménou H. Neusiedlera bola hra na lutne, ktorou sa preslávil až potom, čo sa usadil v nemeckom Norimbergu. V rokoch 1536 až 1549 vydal osem kníh lutnovej hudby, obsahujúcich upravené nemecké piesne, francúzske šansóny, talianske madrigaly, tanečné skladby a prelúdiá improvizatívneho charakteru. Výber z jeho tvorby v transkripcii pre gitaru – *Preamble, Ein Guts Hoffantzlein Für Ein Schüler / Der Hupff Auff, Wascha Mesa / Der Hupff Auff, Entlaubt Ist Uns Der Walde, Ein Tuger Welscher Tanz / Der Hupff Auff a Gassenhawer* – zaznel v presvedčivej interpretácii K. Kompassa. Aj nasledujúce skladby z obdobia hudobného baroka a klasicizmu na Slovensku patrili pôvodne lutne. Barok reprezentovali skladby z hudobnej zbierky *Vietorisova tabulatúra* (17. storočie) – *Klobucký tanec/Proportio, Ach smutná, Ne takes my mluvel, Nerada robila som*. Ide o významný hudobný prameň poukazujúci predovšetkým na rozšírenie nástrojovej hudby na území Slovenska v 17. storočí a zároveň dokumentujúci rôzne vrstvy dobovej hudobnej kultúry: šľachtickú a mestskú umelú hudbu, ako aj ľudovú a cirkevnú hudbu. Sólový koncert pokračoval dvoma časťami – *Fantasie a Fuga zo Sonáty a mol* od Paula Charlesa Duranta (1712 – 1769), ktorý patril k výrazným osobnostiam lutnovej hudby 18. storočia. Dielo európskeho lutnistu, ktorý bol od roku 1754 prvým dvorným lutnistom v Bayreuthe, obsahuje sólovú koncertnú, aj komornú lutnovú hudbu. Karol Kompas si zvolil dramaturgiu, ktorá na jednej strane rešpektovala dobové barokové a klasicistické interpretačné zvyklosti lutnovej hry, na druhej strane však vystihol mieru kontrastnosti uvádzaných drobných skladbičiek a udržal pozornosť poslucháča stupňujúcou sa líniou interpretačnej náročnosti.

Rané romantické obdobie Kompas poslucháčom priblížil tvorbou rakúsko-uhorského gitaristu a skladateľa Josepha Kaspara Mertza (1806 – 1856). Prostredníctvom vybraných skladieb – *An Malvina, Sehnsucht a Scherzo* – interpret predstavil rozsiahly cyklus 10 zväzkov skladieb s názvom *Bardenklänge* op. 13, ktorý sa považuje za autorov najvýznamnejší prínos do gitarového repertoáru. Krátke diela vychádzajú z tradície ducha charakterových skladbičiek F. M. Bartholdyho (*Piesne bez slov*), R. Schuberta (*Moments musicaux*) či klavírných miniatúr R. Schumanna. Mertz v nich dokonale zachytáva poetiku týchto diel a dodáva im fantazijné či folklórne názvy, prípadne odkazuje na literatúru (nechal sa tiež inšpirovať Ossianovými básňami, ktoré mali vo všeobecnosti veľký vplyv na vývoj romantizmu v umení). Karol Kompas vybraným dielam dodal potrebnú virtuozitu a zmysel pre štýl s dôrazom na čistotu a krásu zvuku.

Pomyselnú druhú polovicu koncertu Karol Kompas otvoril skladbami *Pochod, Nokturno a Gajdoš* od slovenského klaviristu a skladateľa Dušana Martinčeka (1936 – 2006). Tvorba D. Martinčeka prešla viacerými fázami: zo začiatku sa koncentroval prevažne na klavírne opusy, v ďalšom období smeroval k väčšej tvarovej

i farebno-zvukovej vynaliezavosti a k syntéze kontrastných prvkov. Charakteristickou pre jeho tvorbu je oscilácia medzi jemnou lyrikou a živelným prejavom, úcta k tradícii nástrojovej štylizácie, v neskoršej tvorbe uvoľnenej smerom k expresívnejšiemu prejavu, ako aj príležitostnými výrazovými prvkami folklórnych inšpirácií. Koncert pokračoval dielom *Miniatury pre gitaru* z roku 1994/1995 od slovenského hudobného skladateľa Pavla Kršku (1949), ktorého hudobná poetika je ovplyvnená väzbami na slovenský folklór a súčasne vyniká kompozičnou originalitou a využitím zvukových možností rôznych nástrojov. Päťčasťové dielo *Miniatury pre gitaru* vzniklo na objednávku gitaristu Jána Labanta. Kompas divákovi predviedol všetkých päť častí – *Modlitba všedného dňa* (Presto), *Modlitba prosebná* (Allegretto), *Modlitba ďakovná* (Presto), *Modlitba v smútku* (Allegretto), *Modlitba v radosi* (Prestissimo). Diel oboch slovenských skladateľov sa K. Kompas zhostil s potrebnou dávkou nadhľadu a so zmyslom pre čistotu intonácie a rytmickú precíznosť.

V dramaturgickej výstavbe koncertu v rámci 18. ročníka festivalu Konfrontácie sa gitarista Karol Kompas (1975) predstavil aj ako skladateľ, a to dielom *Tango motorico*. Vystupovanie Kompasa pôsobilo uvoľnene, v niektorých momentoch citlivo osobne, obohatené o presvedčivý hudobný výraz a virtuoziu. Predposledný bod programu venoval tvorbe významného predstaviteľa slovenskej experimentálnej a alternatívnej hudby 80. a 90. rokov 20. storočia Petra Machajdika (1961), ktorý si vo svojej tvorbe často kladie otázky o súčasnej dobe a spoločnosti, nabádajúc k humánosti a zodpovednosti voči svetu i sebe navzájom. Hoci sa pôsobenie P. Machajdika od roku 1992 presunulo do Nemecka, nespretíľhal kontakty so Slovenskom a naďalej komponuje diela aj pre slovenských interpretov. Hĺbavá gitarová skladba *Silent Wanderings* (Tiché putovania), ktorú Kompas s úprimným zaujatím pre filozofické poslanstvo poslucháčom predstavil, je súčasťou albumu *The Immanent Velvet* (Immanentný zamat, 2012), kde sa nachádza desať kompozícií pre rôzne nástrojové obsadenie. Pestrý program hudobnej tvorby pre gitaru slovenských autorov naprieč 20. a 21. storočím uzavrela premiéra *Etudy č. 1 pre gitaru* od skladateľa ruského pôvodu Jevgenija Iršaia (1951). Diela J. Iršaia zosobňujú jeho vnútorný svet, súzvuk alebo rozpor jeho bytia s obklopujúcim ho svetom, či jeho energiu a potenciál. Skladateľ víta výzvy od interpretov, a tak jeho tvorbu obohatili aj skladby venované gitare. Karol Kompas počas celého

Obr. 2: Karol Kompas, 23. 11. 2021

koncertu disponoval zanietením, profesionálnym prístupom a citelnou zručnosťou v štýlovej čistote v kontexte historických relácií. Príťažlivý program koncertu, ktorý sa niesol v komornej atmosfére, poslucháčov zaujal nielen vďaka skladbám slovenských autorov prepájajúcim históriu a súčasnosť, ale aj vďaka profesionálnej ukážke rôznych techník hry na gitare.

Streda 24. november / 18.00 h

V stredu večer do priestorov nitrianskej Synagógy zavítal slovenský komorný súbor **Trio Elfair**, zložený z významných slovenských interpretov – **Jevgenija Iršaia** (klavír), **Ladislava Fanzowitza** (klavír, barytónový saxofón) a **Jozefa Eliáša** (klarinet). Klavirista, skladateľ a pedagóg Jevgenij Iršai, pôvodom z Ruska, v tomto roku oslávil významné životné jubileum, a tak dramaturgia festivalového večera priniesla výlučne pohľad na minulosť i novú autorskú tvorbu skladateľa, ktorého diela pravidelne zaznievajú na slovenských i svetových koncertných pódiumoch.

Slovenský klavirista a všestranný muzikant Ladislav Fanzowitz absolvoval štúdium na Konzervatóriu v Bratislave, Akadémii múzických umení v Prahe, Universität für Musik und darstellende Kunst vo Viedni a na VŠMU v Bratislave. Pravidelne vystupuje s mnohými významnými slovenskými a českými orchestrami, ako napríklad so Slovenskou filharmóniou, Symfonickým orchestrom Slovenského rozhlasu, Symfonickým orchestrom Českého rozhlasu, Pražskou komornou filharmóniou a i. Epiteton všestranný umelec pri mene Ladislava Fanzowitza potvrdzuje aj dlhodobý záujem o džezovú hudbu, založenie swingového orchestra Fats Jazz Band či saxofónového kvarteta Saxophone Syncopators.

Obr. 3: Trio Elfair, 24. 11. 2021

Klarinetista a pedagóg Jozef Eliáš je absolventom Konzervatória, VŠMU v Bratislave a doktorandského štúdia na Akadémii umení (prof. Alexander Stepanov) v Banskej Bystrici. Od roku 2008 pôsobí vo funkcii prvého klarinetistu Slovenskej filharmónie. Spolupracuje s mnohými významnými domácimi i zahraničnými orchestrami a komornými zoskupeniami (Slovenská filharmónia, Slovenské národné divadlo, Capella Istropolitana, Český národní symfonický orchester, Quasars Ensemble, Melos-Étos Ensemble, ŠKO Žilina, ŠF Košice, Moyzesovo kvarteto a i.).

V úvode večera zaznela z tvorivej dielne Jevgenija Iršaiia v podaní Jozefa Eliáša (klarinet) a Ladislava Fanzowitza (klavír) *Sonata del Grato*. Iršai venoval dielo jednej z najvýznamnejších osobností slovenskej hudby druhej polovice 20. storočia – skladateľovi I. Zeljenkovi, o ktorom povedal, že „... *bol a je obdivovateľom jeho rozsiahlej tvorby... a každé osobné stretnutie ho neskutočne inšpirovalo.*“ *Sonata del Grato* je výrazom vďaka za veľkorysú morálnu podporu, ktorú skladateľ pocítoval zo strany kolegu v čase procesu svojej adaptácie sa na slovenské prostredie. Na ploche invenčne bohatej hudby so široko rozvíbrouanou expresiou sa v interpretačne precíznom podaní Eliáša a Fanzowitza predierali na povrch spomienky na zeljenkovské motívické idiómy.

Po zvukovo zaujímavej *Sonate del Grato* nasledoval *Monologue* pre sólový barytónový saxofón, ktorý skladateľ venoval Ladislavovi Fanzowitzovi. Skvelý klavirista sa tak návštevníkom festivalu predstavil v úlohe technicky zdatného koncertného saxofonistu so zmyslom pre farebnosť a špecifickosť nástroja. Po *Monologue* nasledovala skladba pre klarinet a barytónový saxofón *Silhouettes*, ktorá vznikla na Fanzowitzovu objednávku. Dielo, pôvodne určené dvom saxofónom, zaznelo v autorskej úprave pre klarinet a barytónový saxofón v podaní zohratého dua Jozef Eliáš (klarinet) a Ladislav Fanzowitz (saxofón) citlivo vystihujúceho každý detail skladby.

Druhá polovica koncertu bola venovaná Jevgenijovi Iršaiovi už nielen ako skladateľovi, ale aj ako klaviristovi, ktorý sám i v komornej zostave uviedol nasledujúce tri skladby vo svetovej premiére. Prvou z nich bola v autorskej interpretácii *Moonlight sonáta* č. 2 pre klavír. Blízkosť názvu so svetoznámu Beethovenovou klavírnou *Sonátou mesačného svitu* nie je náhodná. Ako sa autor vyjadril, materiál, ktorý použil v prvej časti svojej zatiaľ poslednej klavírnej sonáty, v ňom „... *evokoval pocit blízkosti s materiálom Beethovenovej sonáty*“, a preto „... *po dlhšom uvažovaní sa „drzo“ odvážil pomenovať svoju sonátu podobným názvom*“.

Vzápätí Iršai v spolupráci s L. Fanzowitzom uviedol cyklus troch skladieb s pomerne nezvyčajným názvom *Šumafuk* pre klavír štvorručne. Išlo o dielo, ktoré bolo skomponované priamo pre koncert 18. ročníka festivalu umení Konfrontácie 2021. V dramaturgii koncertu skladateľovi chýbala interaktivita s klaviristom Ladislavom Fanzowitzom, a preto na túto príležitosť skomponoval dielo, ktoré by si na koncerte mohli spoločne zahrať. Tak vznikol cyklus troch skladieb, z ktorých tretia je valčíkom inšpirovaným tvorbou D. Šostakoviča.

V závere večera sa Trio Elfair predstavilo v kompletnej zostave a vo svetovej premiére uviedlo skladbu *Saxlibris*. Dielo, pôvodne určené dvom saxofónom a klavíru, zaznelo na festivale v originálnej autorskej úprave pre klarinet, barytónový saxofón a klavír. Vysoký stupeň profesionality opierajúcej sa o dokonalú súhru interpretov bol presvedčivým záverom tretieho koncertu festivalu umení Konfrontácie 2021.

Štvrtok 25. november / 18.00 h

Štvrtkový večer priniesol organizátorom festivalu nejednu ťažkú chvíľku, keď sa z dôvodu uzavretia koncertného priestoru nitrianskej Synagógy v dôsledku protiepidemických opatrení (vyhlásených v stredu s platnosťou od polnoci) musel koncert náhle preniesť do nových priestorov – do Pavilónu hudby v Nitre. Už bez prítomnosti publika, avšak vďaka Západoslovenskej televízii v priamom prenose v online prostredí, sa konal koncert komorného súboru **Quasars Ensemble** pod vedením dirigenta **Ivana Buffu** a v spolupráci s renomovanými slovenskými interpretmi – organistom **Marekom Štrbákom** a speváčkou **Evou Šuškovou**.

Sopranistka Eva Šušková patrí medzi popredné slovenské interpretky komornej hudby. Okrem iného vyniká aj v interpretácii diel slovenských autorov 20. storočia – spolupodieľala sa na šiestich premiérach pôvodných slovenských opier skladateľov J. Beneša, V. Kubičku a S. Solovica. Spolupracovala tiež s poprednými orchestrami a súbormi (Prague Modern, Quasars Ensemble, Solamente naturali, Janáčkova filharmonie Ostrava, Slovenská filharmónia, Symfonický orchester Slovenského rozhlasu, Slovenský komorný orchester a d.). Na svojom konte má početné vystúpenia na Slovensku i v zahraničí (Česko, Francúzsko, Rakúsko, Poľsko). Výrazným momentom jej speváckej kariéry bolo naštudovanie Schönbergovej monodrámy *Pierrot Lunaire* či Benjaminovej komornej opery *Into the Little Hill*. Predstavila sa tiež v Opere SND v rôznych scénických postavách, napríklad ako Mercedes (*Carmen*), Kate Pinkerton (*Madama Butterfly*), Desdemona (*Otello*), Rusalka (*Rusalka*), Suzel (*Priateľ Fritz*) a iné.

Marek Štrbák, sólový a komorný hráč s bohatou koncertnou činnosťou doma i v zahraničí, pravidelne spolupracuje so Slovenskou filharmóniou, Slovenským filharmonickým zborom a Štátnym komorným orchestrom Žilina. Je výnimočný aj tým, že

Obr. 4: Quasars Ensemble, 25. 11. 2021

často interpretuje diela slovenských skladateľov, pričom mnohé z nich aj premiéroval. Pravidelne sa zúčastňuje na majstrovských interpretačných kurzoch pod vedením renomovaných európskych pedagógov a bol ocenený na niekoľkých domácich i medzinárodných súťažiach. V roku 2019 vyšlo jeho profilové CD s názvom *Organová tvorba východoslovenských skladateľov*.

Quasars Ensemble patrí k jedinečným profesionálnym medzinárodným hudobným telesám svojho druhu na Slovensku. Súbor vznikol v roku 2008 a popri súčasnej klasickej hudbe sa v rovnakej miere venuje aj hudbe starších epoch. Konfrontuje najnovšie súčasné diela s piliermi klasickej hudobnej histórie. Quasars Ensemble sa predstavil na najprestížnejšom pódium súčasnej hudby – legendárnych 46. prázdninových letných kurzoch v Darmstadte. Účinkoval aj na Varšavskej jeseni, Arcus Temporum v Pannonhalme, Ostravských dňoch novej hudby. Je pravidelným hosťom prestížnejších slovenských festivalov, akými nesporne sú Bratislavské hudobné slávnosti a Melos-Étos.

Úvod koncertu patrilo organovej tvorbe Štefana Németha-Šamorínskeho (1896 – 1975), konkrétne kompozícii *Concerto per organo solo* op. 85 (*Con moto Naenia, Adagio dolente, Allegro non troppo*). Napriek tomu, že toto organové dielo sa nehráva často, patrí medzi najkvalitnejšie organové skladby, ktoré vznikli na území Slovenska. V tomto roku si pripomíname 125. výročie narodenia Šamorínskeho, a preto zaradenie tejto skladby do programu festivalu možno považovať za významný dramaturgický počin. Reprodukcia skladby v podaní organistu Mareka Štrbáka vyznela presvedčivo, farebne rozmanito s potrebnými tempovými kontrastmi. Citelňá bola tiež jeho dispozícia vytvárať pôsobivé dynamické protipóly (od pianissima až po forte-fortissimo), plynulé dynamické gradácie i stíšenia. Obdivuhodná bola tiež jeho schopnosť citlivej, zvukovo rozmanitej a bohatej registrácie. Technicky erudovaný interpret dokázal, že aj súčasnú hudbu možno interpretovať podmanivo a pútavo a nepochybne si svojou interpretáciou získal nejedného poslucháča. V podaní M. Štrbáka si poslucháči tiež mohli vypočuť skladby *Corale* a *Chaconne* pre organové sólo od skladateľa a dirigenta Ivana Buffu, pričom *Chaconne* mala na tomto festivale premiéru.

Okrem organistu Mareka Štrbáka sa na štvrtkovom koncerte predstavil tiež komorný súbor Quasars Ensemble. V ich stvárnení zaznela skladba *Fresco* pre komorný súbor piatich nástrojov Ivana Buffu. Dielo vzniklo pôvodne na objednávku festivalu Muzički Biennale Zagreb začiatkom tohto roka (2021) a súčasne je spomienkou na Jozefa Podprockého, ktorý ako pedagóg skladateľa I. Buffu inšpiroval k používaniu dvanásttónového radu. Charakteristickými pre túto skladbu sú netypické polohy a techniky hry na jednotlivých hudobných nástrojoch, komplikovaný rytmus a disonancia.

Záver koncertu patrilo vokálno-inštrumentálnemu dielu *Korczak in memoriam* pre mezzosoprán, flautu, organ, sláčikové kvarteto a tympany od významného avantgardného skladateľa Romana Bergera (1930 – 2020). Toto náročné dielo si vyžadovalo obrovskú koncentráciu všetkých umelcov smerujúcu k zvukovej vyváženosti a vzájomnému porozumeniu v súhre, ústiacu do filozoficky hlbavého a ľudsky dojímavého príbehu obety. Obety zosobnenej židovským pedagógom Januszom Korczakom, ktorý neuteká, hoci môže, a spoločne so svojimi chránencami sa dobrovoľne uberá do plynovej komory varšavského geta... V kontexte hudobného toku bol nesmierne pútavým vstup speváčky Evy Šuškovéj, ktorá špecificky ladený part zaspievala opravdivo a precítene a skladbe dodala potrebný dramatický podtón.

Piatok 26. november / 18.00 h

Na záverečnom koncerte 18. ročníka festivalu umení Konfrontácie sa v programe *Hudba a poézia* predstavila trojica interpretov: operná speváčka Eva Šušková, klavirista Ivan Koska a herec Štefan Bučko.

Ivan Koska študoval hru na klavíri v Bratislave na Štátnom aj Cirkevnom konzervatóriu, bakalársky titul získal na Konzervatóriu F. Torrefranca v Taliansku. V štúdiu pokračoval na Arts Academy v Ríme a na Medzinárodnej klavírnej akadémii Incontri col maestro v Imole. Doktorandské štúdium v klavírnej interpretácii úspešne ukončil na Louisiana State University v Baton Rouge v roku 2015. Je víťazom viacerých klavírnych súťaží, koncertoval ako sólový a komorný hráč v Taliansku, Spojených štátoch amerických, Nemecku, Veľkej Británii, Brazílii a aj na Slovensku. Venuje sa komornej hudbe a je pravidelným partnerom popredných slovenských a zahraničných interpretov. Popri klavírnej interpretácii sa zaoberá aj prekladateľstvom, a to predovšetkým hudobných textov z viacerých jazykov, a je tiež organizátorom úspešného koncertného cyklu *Hudba v Pezinku*.

Štefan Bučko absolvoval Divadelnú fakultu VŠMU a hneď po skončení dostal angažmán v Činohre SND, kde pôsobí dodnes. V rokoch 2008 – 2010 stál na čele súboru, kde sa sústredil na systematický rozvoj pôvodnej tvorby a premiéry svetových titulov, ktoré sa na Slovensku neuvádzali. Zúčastnil sa viacerých súťaží v umeleckom prednese a na recitáloch sa predstavil doma i v zahraničí. V roku 2013 vystúpil spolu so Slovenským filharmonickým zborom a Symfonickým orchestrom SF v Paríži v premiére oratória Egona Kráka *Cirillo-Metodiada*. Ďalším úspechom bola premiéra melodrámy Mareka Piačka *Apolloopera* pre recitátora, zbor a trombón v bratislavskej Redute a na festivale Opera Nova 2018 v Prahe. V roku 2016 dokončil pre Slovenský rozhlas nahrávanie jedného z kľúčových diel svetovej literatúry – Danteho *Božskú komédiu*.

Piatkový večer sa niesol v netradičnom spojení hudby s umením poézie. V úvode Eva Šušková v sprievode Ivana Kosku predstavila piesňový cyklus *Tri básne Stéphanu Mallarmého* (*Vzdych, Drobná žiadosť a Vyšľahnúc z päťky, z výplne...*) francúzskeho hudobného skladateľa Maurica Ravela (1875 – 1937), ktorý bol doplnený poetickým prednesom zhudobnených básní Stéphanu Mallarmého (1845 – 1898) v podaní Štefana Bučka.

Nasledovala prezentácia vybraných piesní z cyklu *Nox et solitudo pre mezzosoprán a klavír* od Eugena Suchoňa (1908 – 1993) – *Zmráka sa a Topole*. Cyklus piatich piesní vychádza z pôvodnej básnickej zbierky *Nox et solitudo* od Ivana Kraska (1876 – 1958) a je založený na princípe kontrastu jednotlivých zložiek, ktoré spojením spevu s klavírom prehlbujú význam a krásu vybraných básní. Piesne opätovne svojim citlivým prednesom pretkal Š. Bučko, ktorý poslucháčom z danej básnickej zbierky predniesol básne *Plachý akord* a *Romaneto* (1909).

Piesňový cyklus *Láska a život ženy* op. 42 (piesne *Odkedy som ho zazrela* a *Nerozumiem tomu*) romantického skladateľa Roberta Schumanna (1810 – 1856) vznikol zhudobnením básní Adelberta von Chamissa (1781 – 1838). Tvorí ho osem piesní prinášajúcich citové rozpoloženie dievčaťa, ktoré sa stáva ženou. Jednotlivé piesne sú vnútorne prepojené, objavujú sa v nich leitmotívy i určitá symbolika. Opakovanie vybraných tónin, podobných motívov a rytmických štruktúr v klavírnom sprievode naznačujú momentálny stav dospievajúcej ženy a náladu danej piesne. Hudbu plynulo striedal umelecký prednes básní *Sladký priatelu, Na mojom srdci* a *Práve si mi* z básnickej zbierky *Tri sonety* (1922) od Rainera Mariu Rilkeho (1875 – 1926).

V druhej polovici koncertného večera mali poslucháči možnosť vypočuť si v podaní Š. Bučka jednu z najznámejších romantických balád slovenskej literárnej tvorby *Zakliata panna vo Váhu a divný Janko* Janka Kráľa (1822 – 1876). Dielo predstavuje adaptáciu rozprávky o zakliatej panne, ktorá svojou čarovnou mocou omámi Janka a ktorý v snahe oslobodiť ju zomiera vo vlnách Váhu. V súlade s básnickou tvorbou inšpirovanou slovenskou ľudovou slovesnosťou predstavila Eva Šušková s Ivanom Koskom následne pieseň *Kopala studienku* z piesňového cyklu *Päť ľudových piesní pre hlas a klavír* (1975) Jána Cikkera (1911 – 1989), ktorý je jedným z mimoriadne silných prejavov vzťahu skladateľa k slovenskému folklóru.

V závere posledného koncertu 18. ročníka festivalu umení Konfrontácie odznel v podaní Š. Bučka klenot slovenskej literatúry – básnická skladba *Marína* od Andreja Sládkoviča (1820 – 1872), v ktorej sa prelína láska k vlasti s láskou k žene. Dielo obsahuje prvky ľúbostnej a reflexívnej lyriky, ako aj baladické prvky prameniace z autorovej nešťastnej lásky. Koncert napokon uzavrel výber piesní z piesňového cyklu *Dedinské scény pre spev a klavír* (*Svadba, Ukoliebavka a Tanec mládencov*, 1924) Bélu Bartóka (1881 – 1945).

Citlivý spevácky výraz, precíznu intonáciu a dynamickú prácu s intenzitou hlasu v interpretácii piesní doplnil prirodzený dramatický prejav E. Šuškovej, ktorej vnímavým partnerom bol Ivan Koska – technicky zdatný klavirista s bohatou škálou výrazových polôh, nikdy neprekrývajúci, ale vždy umne dopĺňajúci hudobný kontext. Hodnotiť vklad Štefana Bučka do večera plného poézie a hudby nemožno inak ako len v superlatívoch. Podmanivý tón hlasu, precízna artikulácia, zmysel pre pointu a v neposlednom rade nádherná slovenčina urobili zo záverečného koncertu festivalu nezabudnuteľný zážitok.

Osemnásť ročník festivalu umení Konfrontácie, snažiaci sa v dramaturgickej koncepcii o dialóg medzi umením súčasným a minulým, naplnil očakávania umeniamilovnej verejnosti a nielen nitrianskemu publiku, ale aj divákovi Západoslovenskej televízie, predstavil v pútavej, bohatej a pestrej dramaturgii vysoko kvalitné výkony slovenských i zahraničných umelcov. Sledovanosť jednotlivých koncertov v online prostredí svedčí o tom, že aj napriek komplikovanej epidemickej situácii si festival umení Konfrontácie aj v tomto roku uchoval priazeň milovníkov umenia.

Obr. 5: Eva Šušková, Ivan Koska, Štefan Bučko, 26. 11. 2021